

การศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของลักษณะ “ฟองตาสติก” ในเรื่องสั้นฝรั่งเศส*

A CRITICAL STUDY OF THE FANTASTIC CHARACTERISTICS OF FRENCH SHORT STORIES

นงนภัส ตาปสันนท์

Nongnapas Tapasanant

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University

(ได้รับเมื่อ มกราคม 2541)

บทคัดย่อ

เรื่องสั้นคือรูปแบบของนวนิยายคือพัฒนาเรื่องราวตามที่ผู้เขียนต้องการ แต่ในเรื่องสั้นฝรั่งเศสในคริสตศตวรรษที่ 19 ซึ่งในเรื่องประวัติศาสตร์วรรณคดี เป็นยุคสมัยของวรรณกรรมแนวโรแมนติกแล้วจึงเกิดกระแสใหม่ในวรรณกรรมแนวอื่นตามมา เช่น สังนิยมและธรรมชาตินิยม อย่างไรก็ตาม ยังมีวรรณกรรมอีกชุดหนึ่งที่พัฒนาขึ้นมาในช่วงเดียวกัน และได้รับความนิยมอย่างสูงอยู่ช่วงหนึ่งทั้งจากนักเขียนและผู้อ่าน คือวรรณกรรมแนว “ฟองตาสติก” โดยมีเรื่องสั้นเป็นประเภทของวรรณกรรมที่สื่อแนวคิดและแนวการเขียนลักษณะฟองตาสติกมากที่สุดและต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของลักษณะ “ฟองตาสติก” ในเรื่องสั้นฝรั่งเศสจากข้อมูลจำนวนหนึ่งตั้งแต่คริสตศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา โดยเน้นแก่นเรื่องและวิธีการสร้างเรื่องอันหมายถึงตัวละครและกลวิธีต่าง ๆ ทำให้พบความหมายที่กระซิ่งชัดขึ้นสำหรับคำว่าวรรณกรรมแนวฟองตาสติก ทั่วการศึกษาด้านวรรณคดีอาจยังคงเหลือมองข้ามความสำคัญไป

จากการศึกษาพบว่า เหตุการณ์เหนือธรรมชาติคือลักษณะของแก่นเรื่องในเรื่องสั้นฟองตาสติก ได้แก่ “ปีศาจและสื่อของปีศาจ” “คนตายที่ยังมีชีวิต” “สัตว์ประหลาดที่โหดร้าย” “พลังเหนือธรรมชาติ” “ลักษณะทวิภาค” และ “มิติแห่งความจริงและความฝัน” สิ่งที่นำเสนอด้วยข้อความจากการศึกษาแก่นเรื่องใน

* ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะกรรมการมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปี 2537

เรื่องสั้นเหล่านี้ คือความเกี่ยวพันกับสภาวะของจิต ได้สำนึกร่องตัวละครที่นำไปสู่การหาความหมายจาก ปรากฏการณ์หนึ่งอธิบายด้วยที่เข้ามาเกี่ยวข้องในเรื่องแนวฟองตาสติก ทำให้เรื่องแนวนี้ไม่ใช่เรื่องแบบนิยาย สยองขวัญอย่างที่คนส่วนใหญ่อาจเข้าใจ แต่เป็นเรื่องที่มีความหมายคุณลักษณะ ไม่มีคำตอนแหนชัดสำหรับ เหตุการณ์หนึ่งอธิบายด้วยที่คนส่วนใหญ่อาจเข้าใจ จึงขังความลึกซึ้ง สร้างความหวาดหัวบันดาลใจและพริงกลวัฒธรรมลังเลใจใน การหาความหมายเท็จจริงแก่ทั้งตัวละครและผู้อ่าน

ตัวละครในเรื่องสั้นแนวฟองตาสติกมีลักษณะค่อนข้างธรรมชาติ แม้จะเป็นคนโดยเดียว เมื่อประสบกับเหตุการณ์หนึ่งอธิบายด้วยในปรากฏการณ์นั้น ทำให้ชีวิตเปลี่ยนจากที่เคย เป็นปกติไปสู่ความยุ่งเหยิง และมักกลบลงในทางเลวร้าย ส่วนกลวิธีในการสร้างเรื่องนั้น พบว่ารูปแบบการเล่า เรื่องโดยสรุปนามบุรุษที่ 3 สร้างลักษณะ “ฟองตาสติก” น้อยกว่าการเล่าเรื่องโดยบุรุษที่ 1 นอกจากนี้ เทคนิคการบรรยายที่ทำให้การยอมรับในเหตุการณ์หนึ่งอธิบายด้วยนิมากขึ้น ก็คือ การเน้นรายละเอียดของ สถานที่และเวลา การสร้างบรรยากาศของความลังเลไม่นิ่นใจ การสร้างจินตภาพในความคิดของตัวละคร รวมถึงการใช้ภาษา

การศึกษาองค์ประกอบของลักษณะ “ฟองตาสติก” จากเรื่องสั้นฝรั่งเศสนี้ จึงช่วยให้เข้าใจ ที่มาและพัฒนาการของวรรณกรรมฟองตาสติก ช่วยให้ทราบถึงความสำคัญของวรรณกรรมแนวนี้ที่อาจ คุ้นเคยกับไทยนัก แต่ยังคงอยู่ในวรรณกรรมตลอดมา ทราบท่าทีนิยมแห่งจินตนาการของมนุษย์ยังคงไว้ ใกล้ เกินกว่าการใช้เหตุและผลเป็นเครื่องตัดสิน เพราะมนุษย์ตระหนักรู้ว่า ยังมีความลึกซึ้งอีกมากมายในจักรวาล หรือแม้แต่ในตัวมนุษย์เองที่ยังไม่สามารถเข้าถึงได้ การอ่านเรื่องแนวฟองตาสติกจึงเป็นการปลูกจินตนาการ ให้มาเพิ่มขึ้นกับความหวาดหัวน้ำใจโดยปลดปล่อย วรรณกรรมหรือเรื่องสั้นแนวฟองตาสติกจึงไม่เคยขาดหายไปจากวงวรรณกรรม เพราะท่าทีเป็นทางออกประการหนึ่งในการปลดปล่อยจินตนาการของมนุษย์นั่นเอง

ABSTRACT

The short story as fiction became a French literary genre in the nineteenth century. In fact, the nineteenth century is known as the period of romantic, realism and naturalism. The fantastic literature also flourished and itself became established as a genre which was quite popular for a while among authors and readers. The short story was chosen by authors to express this kind of literature and the trend continues until now.

In this critical study of the fantastic characteristics of some french short stories from the 19th and the 20th centuries, themes, characters and techniques are explored to clarify and define fantastic literature - a subject in which there has not been a lot of study.

The study of themes in these short stories reveals many themes related to supernatural events: "Satan and his medias", "The living-dead", "The monsters", "The supernatural forces", "The double", and "Dreams and reality". More interesting thing from the study of these themes is the relationship of the unconscious mind of the characters to the events portrayed which helps in gaining a better understanding of the meanings of the supernatural events. It shows that fantastic stories are not a kind of horror literature as most of people think of them but stories with ambivalent meanings. Their mysteries are always unclear and they leave hesitation and anxiety in characters as well as readers.

Most of the characters in fantastic short stories are mediocre and lonely. So when they confront with supernatural events, they are trapped in those phenomenons. Their ordinary lives change into troubles and most of them end in tragic way. As for writing techniques, the narration from the 3rd person point of view creates less effect to fantastic emotional than that by the 1rd person point of view. Besides, others techniques used in supporting fantastic characteristic in short stories are as follows: realistic description both in time and space, creating the atmosphere of hesitation and uncertainty by image and language.

This study also helps to give a better understanding of the origins and evolution of the fantastic short stories in France and to realize the importance of the literary form. They may not be of great value but they are always in the literary world as well as the still unlimited human imagination and cannot be judged by reason alone. This is because it is realized that there are still mysteries in this universe, or even in ourselves, which are not explored. Reading about the uncertainty arouse and prompt the imagination somewhat to face fear with equanimity.. The fantastic short story is one way to give rein to our imagination.

คำนำ

"Le fantastique" ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า "The fantastic" ซึ่งยังไม่มีการบัญญัติศัพท์ คำนี้ใช้ในภาษาไทยอย่างเป็นทางการ หรือ สุขสวัสดิ์ ณ อุธรรมya ได้กล่าวถึงคำนี้ในรายงานการวิจัยเรื่อง วิเคราะห์การใช้ศัพท์วรรณคดีที่แปลเป็นภาษาไทยว่า "...Fantastic Literature มีสีแปลว่าวรรณกรรม ประเภทฟุ้งฝัน และบางคนก็ใช้ทับศัพท์ว่าวรรณกรรมแฟนตาสติก เนื่องจากยังหาคำบัญญัติที่เหมาะสม ไม่ได้" ทึ่งคำว่า "วรรณกรรมฟุ้งฝันหรือวรรณกรรมฟองตาสติก" หรือคำอื่นๆ ตามที่มีผู้เสนอแนะไว้

ในรายงานวิจัยดังกล่าว เช่น “วรรณกรรมประเภทท่องແຄນມหัศจรรย์ วรรณกรรมประเภทฝันร้าย” นั้น ต่าง ก็ยังไม่เหมาะสมและเป็นที่บุกได้ อนึ่ง เมื่อจากงานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาข้อมูลจากเรื่องสั้นฝรั่งเศสเป็นหลัก และในภาษาฝรั่งเศสนั้น คำว่า “fantastique” ออกเสียงภาษาไทยเป็น “ฟองตาสติก” จึงเห็นสมควรใช้ คำนี้ทับศัพท์ตามการออกเสียงในภาษาฝรั่งเศส

การใช้คำว่า “วรรณกรรมฟองตาสติก” ในภาษาไทยดังที่ยกมาข้างต้น ย่อหนึ่งให้เห็นว่า วรรณกรรมลักษณะนี้ซึ่งไม่เป็นที่รู้จักอย่างถ่องแท้ในวงการศึกษาหรือในแวดวงวรรณกรรมของเมืองไทย บางคน อาจเข้าใจว่าเป็นเรื่องในแนวเพ้อฝันหรือมหัศจรรย์อันเป็นแนวเรื่องที่มีจินตนาการเข้ามาเกี่ยวข้องสูง ซึ่ง จินตนาการนั้นก็เป็นลักษณะหนึ่งของวรรณกรรมฟองตาสติกเช่นกัน เมื่อเป็นดังนี้ ความหมายที่สับสนคลุมเครือ จึงเกิดขึ้น เพราะนักเขียนบางท่านใช้คำเรียกแนวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของจินตนาการ โดยเฉพาะจินตนาการ ค้านวิทยาศาสตร์ว่าเป็น “นวนิยายฝันเพื่อแนวที่เรียกว่า Fantasy”³ คำว่า “fantasy” ซึ่งเป็นคำใน ภาษาศัพท์เดียวกัน “fantastic” จึงอาจเป็นที่รู้จักกันคุ้นเคยมากกว่าในวงวรรณกรรมเมืองไทย โดยมักใช้คำนี้ ทับศัพท์เช่น “เรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์และแฟนตาซี” ของ ธรรมชาต ประทีปสิต⁴ หรือนักเขียนไทยบางท่าน ก็ใช้คำเรียกแนวนิยายแนว “fantasy” นี้ว่า “จินตนิยาย” ขณะเดียวกัน บางคนก็เข้าใจว่าวรรณกรรม ฟองตาสติกคือเรื่องที่ทำให้ฝันร้ายได้ เพราะมีความน่ากลัว ความน่าสะกดสยองในแนวเช่นๆ ที่มารยา อังกฤษว่า “Horror literature” ซึ่งในประเด็นนี้ ก็ทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนได้เช่นกัน เพราะ “ความกลัว” นั้นต่างกับ “ความน่ากลัว” “ความสะกดสยอง” หรือ “ความหวาดเสียว” ที่เกิดขึ้นเมื่อนึกถึง เวลาอ่านเรื่องในแนวพี ๆ สาง ๆ เรื่องมาตรฐานหรือชุมภาพนิทรรศแนวสยองขวัญอย่าง “The 13th Friday” เป็นต้น ความน่ากลัวในแนวเช่นๆ นั้นมักมีสาเหตุมาจากเรื่องที่มีผู้กระทำขึ้น เช่น มีฆาตกรที่แอบซ่อนอยู่ ส่วน “ความกลัว” ในเรื่องแนวฟองตาสติก เป็นความกลัวที่ผู้อ่านหาสาเหตุหรือหาคำตอบที่แน่ชัดไม่ได้ เพราะเป็นความกลัวที่เกิดขึ้นจากส่วนลึกของจิตใจของตัวละครเองที่อาจไม่ตระหนักรู้ในเหตุผลที่ตนกลัวจึงแสดง ออกมานຽรูปของการกระทำหรือจินตนาการต่าง ๆ ที่ถูกบิดเบือนไป และในประเด็นนี้เองที่ทำให้วรรณกรรม ฟองตาสติกมีคุณค่าเหนื่อยก่อว่าวรรณกรรมแนวสยองขวัญ เพราะอาจช่วยให้ผู้อ่านมีความเข้าใจในสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ ในใจของตัวละครซึ่งก็คือมนุษย์ทั้ง ๆ ไปรวมทั้งเข้าผู้อ่านด้วย

สำหรับเรื่องสั้นหรือ short story ในภาษาอังกฤษซึ่งตรงกับภาษาฝรั่งเศสว่า nouvelle นั้นเป็น บันเทิงคดีที่เกิดขึ้นและพัฒนามาเป็นประเภทหนึ่งของวรรณกรรมฝรั่งเศสในคริสตศตวรรษที่ 19 สมัยเดียวกับ การเกิดวรรณกรรมลักษณะฟองตาสติก อนึ่ง การใช้คำเรียกบันเทิงคดีประเภทเรื่องสั้นของฝรั่งเศสอาจสร้าง ความสับสนได้ เพราะในภาษาฝรั่งเศสคำว่า “conte” และ “nouvelle” มักใช้แทนกันได้ในนัยที่ว่า conte หมายถึงเรื่องเล่าหรือเรื่องสั้น ไม่ใช่ conte ที่หมายถึงนิทานนิยาย ซึ่งในความหมายหลังนี้มักใช้คำศัพท์ ประกอบคำนาม conte เช่น conte merveilleux หมายถึง นิทานมหัศจรรย์ หรือ conte folklorique หมายถึงนิทานพื้นบ้าน เป็นต้น

วรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นมักได้รับการจัดลำดับเป็นวรรณกรรมชั้นรองเมื่อเทียบกับวรรณกรรม ประเภทอื่นอย่างนิยาย จึงทำให้ความสนใจที่จะศึกษางานประเภทเรื่องสั้นอยู่ในวงจำกัด ขณะเดียวกัน

เรื่องสั้นคือรูปแบบวรรณกรรมที่สืบทอดกันมาต่อจากฟองตาสติกได้มากกว่าวรรณกรรมประเพทอื่น จึงอาจเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้กระแสของวรรณกรรมฟองตาสติกไม่โดดเด่น เช่นกระแสของวรรณกรรมแนวโรマンติก (le romantisme) แนวสังนิษม (le réalisme) หรือแนวธรรมชาตินิยม (le naturalisme) ซึ่งเป็นที่รู้จักมากกว่าและนำมาศึกษา กันในระดับมหาวิทยาลัยดังที่ปรากฏเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนวรรณคดีฝรั่งเศสตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ออย่างไรก็ตาม แม้เรื่องสั้นจะเป็นประเภทของวรรณกรรมที่ไม่ยิ่งใหญ่ แต่เรื่องสั้นก็ไม่เคยขาดหายไปจากโลก วรรณกรรมของฝรั่งเศส ปัจจุบันนี้เรื่องสั้นได้กลับมาอยู่ในความนิยมของผู้อ่านมากขึ้น โดยเฉพาะตั้งแต่ ทศวรรษที่ 70 เป็นต้นมา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพสังคมที่ซับซ้อนเกี่ยวกับพันธุ์คนหลายด้าน แบ่งบุนเดิน ของชีวิตมนุษย์ให้เห็นเป็นวัดๆ บุนทางกายภาพที่นักเขียนจะนำมาถ่ายทอดให้อ่านง่ายภายในเวลาจำกัดเพื่อให้เหมาะสม กับสภาพความเป็นอยู่ของผู้อ่านในศตวรรษนี้ที่ต้องเร่งรีบแข่งกับเวลา ตามหน้าหนังสือพิมพ์หรือวารสารต่าง ๆ เช่น Le Monde diplomatique, Europe, Sud จึงมีเนื้อที่ให้แก่เรื่องสั้นเป็นประจำ นอกจากนี้จากนิตยสาร เนพะกิจที่ลงพิมพ์แต่เรื่องสั้นล้วน ๆ ออย่างเช่น Nouvelles nouvelles หรือ Brèves เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดประกวดวรรณกรรมประเพทเรื่องสั้นโดยองค์กรต่าง ๆ เช่น สมัสรโตราริของกรุงปารีส หรือจากสำนักพิมพ์ต่าง ๆ เช่น ราชวัล Stendhal ของสำนักพิมพ์ Glénat กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีส่วนส่งเสริม ทั้งการเขียนและการอ่านเรื่องสั้นแก่วงวรรณกรรมฝรั่งเศสในปัจจุบันเป็นอย่างมาก

ในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมฟองตาสติกของฝรั่งเศสนั้น กล่าวได้ว่าอยู่ในวง จำกัดกว่าวรรณกรรมแนวอื่น เช่นกัน งานวิจัยที่นักวิชาการปัจจุบันมักต้องอ้างอิงพราดีอัวเป็นงานค้นคว้าการ รุ่นแรกในศตวรรษที่ศึกษาเรื่องของวรรณกรรมฟองตาสติกก็คือ วิทยานิพนธ์ของปีแยร์ จอร์จ กาสเต็คซ์ (Pierre-Georges Castex) เกี่ยวกับเรื่องสั้นฟองตาสติกของฝรั่งเศสในคริสตศตวรรษที่ 19 โดยกล่าวถึง ความเป็นมาของวรรณกรรมประเพทฟองตาสติกในสังคมฝรั่งเศส ทั้งนี้กาสเต็คซ์เน้นศึกษาเฉพาะเรื่องสั้น ของนักเขียนที่ได้รับการยกย่องว่ามีผลงานที่ดีในแนวนี้ตั้งแต่งานของโนดิเยร์ (Nodier) ถึงโนปัสซองต์ (Maupassant) โดยศึกษาเป็นรายบุคคล เพื่อซึ่งให้เห็นว่าในงานของแต่ละคนนั้น ลักษณะฟองตาสติกที่ แสดงออกจะต้องถึงลักษณะเฉพาะตัวที่เกี่ยวกับปัญหาส่วนตัวมากน้อยเพียงไร เช่นงานของโนดิเยร์แสดง ถึงจินตนาการ ความฝันที่จะแสวงหาความสงบในจิตใจโดยหันไปสู่ความเชื่อในคริสตศาสนา งานของโ古ติเยร์ (Gautier) ส่วนหนึ่งมาจากความกลัวสึก ๆ ในวัยเด็กและความเชื่อในเรื่องโชคดี หรืองานของโนปัสซองต์ มีผลมาจากการพิจิตใจที่หลุดร้ายและมองโลกในแง่ร้าย เป็นต้น¹¹

ในส่วนของนักวิชาการไทย จุฬารัตน์ เบญจกุฑ์ เรียนวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกเป็น ภาษาฝรั่งเศสเกี่ยวกับวรรณกรรมฟองตาสติก โดยศึกษาวิจัยเรื่องความจริงและความเหนือจริงในงานวรรณกรรม ของโคลด์ แซนลูลอลล์ (Claude Seignolle) ซึ่งเป็นนักเขียนในคริสตศตวรรษที่ 20 มีเนื้อหาครอบคลุม ถึงการที่ผู้เขียนนำจินตนาการจากนิทานพื้นบ้านมาใช้เป็นจินตนาการในงานเขียนแนว ฟองตาสติก รวมทั้งการใช้แก่นเรื่องที่นำมาจากนิทานพื้นบ้าน หรือดำเนินความเชื่อของชาวบ้านเข้าเรื่องแม่นค หรือสัตว์ร้ายที่แปลงร่างได้ นอกจากนี้ ยังศึกษาการใช้กลวิธีการเล่าเรื่องทั้งในค้านเวลา สถานที่และมุมมองของ ผู้เล่า ซึ่งมีส่วนในการสร้างความลุ่มเครื่องให้แก่เรื่องนั้น ๆ และแสดงให้เห็นโลกวรรณคดีของโคลด์ แซนลูลอลล์ กับการสร้างงานแนวฟองตาสติก⁹

จุฬารัตน์ เบญจกุฑธ์ ยังได้เขียนบทความภาษาไทยเผยแพร่เกี่ยวกับวรรณกรรมฟองดาศติกของโคลด์ แซนด์ล์ล์ โดยเน้นให้เห็นถึงการที่นักเขียนใช้เก้าโครงเรื่องจากดำเนินเรื่องนิทานพื้นบ้านมาสร้างวรรณกรรมแนวฟองดาศติก ที่สร้างความรู้สึกหวานสะพรึงกลัวแก่ผู้อ่าน โดยการใช้จากในชนบทที่ผู้เขียนคุ้นเคยในวัยเด็ก ใช้ปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติและใช้ลักษณะทวิภาค (le double) ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไปน่าทำให้งานวรรณกรรมของเขาต่างจากนิทานพื้นบ้านแบบเดิม² และอีกหนึ่งของจุฬารัตน์ เบญจกุฑธ์ นั้นเขียนเป็นภาษาฝรั่งเศสมีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้แก่นเรื่อง “ทวิภาค” ในเรื่องสั้นชื่อ “Le Galoup” ของโคลด์ แซนด์ล์ล์ โดยชี้ให้เห็นประดิษฐ์การเล่าเรื่อง ความต่างมิติของสถานที่ เวลาและลักษณะทวิภาคของตัวละครในเรื่อง¹⁰

งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องสั้นฝรั่งเศสในเมืองไทยยังมีน้อยมาก พูลศรี ตาปสันนันท์ ได้เคยศึกษาวิจัยงานเขียนประเพกหรือเรื่องสั้นของโนมป์沙องต์ โดยเน้นที่แก่นเรื่องและรูปแบบการเล่าเรื่อง ในส่วนของแก่นเรื่องนั้นจำกัดไว้เฉพาะแก่นเรื่องที่สมจริงซึ่งเกี่ยวพันกับปัญหาจากชีวิตของผู้เขียนและสภาพแวดล้อมในสังคม ส่วนรูปแบบการเล่าเรื่องเป็นการศึกษาวิธีการที่ผู้เขียนนิยมใช้ในการเล่าเรื่อง ก็มุ่นมองจากผู้เล่าในสรรพนาณบุรุษได อยู่ในรูปแบบบันทึก หรือจดหมาย เป็นต้น¹¹

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาวิจัยเพื่อหาคำตอบว่ามีองค์ประกอบใดอยู่ในรูปแบบเรื่องสั้นที่ทำให้เรื่องสั้นนั้น ๆ เป็นลักษณะ “ฟองดาศติก” จะช่วยคลี่คลายให้ความกระจ่างแก่ว่าวรรณกรรมแนวนี้และช่วยขยายโลกวรรณกรรม การศึกษาวรรณกรรมในเมืองไทยด้วย ทั้งนี้โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัยจากข้อมูลวรรณกรรมฝรั่งเศส เคเพาะประเพก “เรื่องสั้นแนวฟองดาศติก” ตั้งแต่แรกเริ่มและจากเรื่องสั้นส่วนใหญ่ในคริสตศตวรรษที่ 19 เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดวรรณกรรมแนวนี้ รวมถึงเรื่องสั้นแนวเดียวกันในคริสตศตวรรษที่ 20 โดยเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์องค์ประกอบของเรื่องสั้นที่มีส่วนสำคัญในการสร้างลักษณะ “ฟองดาศติก” องค์ประกอบนั้นหมายถึงส่วนประกอบที่เป็นโครงสร้างในการเขียนนั้นแบ่ง成คดีเข่นวนวนนิยายหรือเรื่องสั้นก์ตามในหนังสือต่าง ๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศมีกล่าวถึงเรื่ององค์ประกอบของนั้นแบ่งคดีนี้ไว้คล้ายคลึงกัน เช่น สุควรัตน์ เสรีวัฒน์ แบ่งองค์ประกอบของเรื่องสั้นออกเป็น 4 ส่วนคือ แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร และฉาก⁸ ขณะที่กุหลาบ มัลลิกามาส ได้เสนอการวิเคราะห์บันเทิงคดีประเพกเรื่องสั้น โดยแยกย่อยออกไปมากกว่า คือ เป็นโครงเรื่องและเหตุการณ์ในเรื่อง (Plot and events) สาระตอนหรือแก่นของเรื่อง (Theme) เวลาและสถานที่ (Setting) ตัวละครในเรื่องและบทสนทนา (Characters and dialogues) เทคนิคหรือ กลวิธีในการแต่ง (Techniques) สำนวนโวหาร (Style) ทางเสียงของผู้แต่ง (Tone) แนวคิดหรือปรัชญาในการแต่ง (Philosophy)¹ สำหรับในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยประสงค์ที่จะศึกษาวิเคราะห์วิจารณ์เฉพาะองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ แก่นเรื่อง ตัวละคร และกลวิธีการสร้างเรื่อง ซึ่งน่าที่จะมีความคล้ายคลึงกันและมีความสำคัญต่อการสร้างพุทธิกรรมหรือจินตนาการต่าง ๆ ของตัวละครที่ถูกบิดเบือนไปอันเนื่องมาจากความกลัวลึก ๆ ที่ซ่อนเร้นอยู่ ซึ่งทำให้เรื่องลักษณะฟองดาศติกสร้างความคุณเครื่องหรือความกำกับ (I’ambiguity) ในความหมายของเนื้อเรื่องให้แก่ผู้อ่านด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเอกสาร จึงใช้การศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสารภาษาไทย และส่วนใหญ่จากภาษาต่างประเทศ เกี่ยวกับทฤษฎีวรรณกรรมฟองตาสติก และทฤษฎีการวิจารณ์วรรณกรรม โดยเฉพาะการวิจารณ์เชิงจิตวิเคราะห์ และอ่านเรื่องสั้นฟรังเศสแนวฟองตาสติกจำนวนประมาณร้อยเรื่อง จากงานของนักเขียนหลายสิบคน แล้วจึงคัดสรุปได้เรื่องสั้นมา 55 เรื่องจากนักเขียน 27 คน นำมาใช้เป็นข้อมูลวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญด้านเรื่องสั้นที่สร้างลักษณะ “ฟองตาสติก” โดยอาศัยแนวทฤษฎีที่ศึกษามาประมาณผล เยี่ยมรายงานการวิจัยเชิงพรรณวิเคราะห์

ผลการวิจัย

เนื่องจากคำว่า “fantastique” มีความหมายที่ยังไม่กระชับชัดต่อวงวรรณกรรมไทยจึงเริ่มด้วยการศึกษาเพื่อขอรับความหมายและที่มาของคำว่า “fantastique” ซึ่งพบว่าหมายถึงสิ่งที่คิดฝันขึ้นสิ่งที่เหลือเชื่อ ประหลาด พิสดาร จากนั้นจึงได้ศึกษาสาเหตุความเป็นมาของวรรณกรรมแนวนี้ และพบว่า สภาพสังคมฟรังเศสในช่วงต่อระหว่างคริสตศตวรรษที่ 18 และ 19 นั้น มีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการสร้างวรรณกรรมแนวอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากแนวปรัชญาซึ่งเป็นที่นิยมในคริสตศตวรรษที่ 18 กล่าวคือ ผู้คนเกิดความกังวล สนับสนับกับสภาพสังคมที่กำลังพัฒนาตามรูปแบบการปกครองระบอบสาธารณรัฐ พร้อม ๆ กับความเจริญรุคห์หน้าอย่างรวดเร็วทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นสภาพสังคมที่สร้างความเป็น “ปัจจกชน” มากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการวรรณกรรมแนวโน้มองคิก ที่เข้ามายื่นในกระแสความนิยมของนักเขียนและผู้อ่านในตอนต้นศตวรรษ ขณะเดียวกันก็เป็นยุคสมัยที่วรรณกรรมต่างประเทศเข้ามานิอิทธิพลสูงในหมู่นักเขียนฟรังเศส โดยเฉพาะจากเยอรมันและอังกฤษ การแสวงหาสิ่งที่แปลกลใหม่ทึ้งในด้านรูปแบบและความคิด ผนวกเข้ากับกระแสสังคมที่มีความรู้และเคยมีความเชื่อใน “สิ่งที่เป็นเหตุเป็นผล” (*le rationnel*) กลับไปสนใจใน “สิ่งที่อยู่นอกเหตุเห็นอผล” (*l'irrationnel*) เช่น การทรงเจ้า การคิดต่อกับวิญญาณ หรือเรื่องของพลังจิต นักเขียนเองนี้ได้แรงบันดาลใจจากเรื่องแนวลึกลับ สมองหวัด ที่เรียกว่า “Gothic Novel” จากอังกฤษ และเริ่มใช้แนวเรื่องนี้มาสนับสนุนตอบความสนใจของผู้อ่าน ทำให้เกิดกลุ่มวรรณกรรมประเทศ “ความบ้าคลั่ง” (*le frénétique*) ที่มุ่งสร้างความสยองขวัญจากเหตุการณ์ ของเลือด หรือมีเรื่องราวของภัยคุกคาม ปีศาจ ชาตาน ผีดิบ แม่นค เป็นต้น แต่ด้วยโครงเรื่องที่ซ้ำซาก ไม่นานผู้อ่านก็เริ่มเบื่อหน่าย นักเขียนจึงพัฒนาเรื่องในแนวลึกลับนี้ไปอีก水平หนึ่งโดยได้รับอิทธิพลสำคัญ จากการของนักเขียนชาวเยอรมันชื่อ เออนเนสท์ ฮีโอดอร์ วิลเลียม โฮฟมาน (Ernest Theodore William Hoffmann) งานเกิดเป็นประเภทวรรณกรรมแนว “ฟองตาสติก” ขึ้นในราว ค.ศ.1830 โดยมีเรื่องสั้นซึ่งเป็นประเภทของบันเทิงคดีที่เกิดขึ้นและมีลักษณะเป็นสากลในคริสตศตวรรษที่ 19 เป็นสื่อสำคัญของวรรณกรรมฟองตาสติก

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการตะวันตกในเรื่องวรรณกรรมฟองดาสติก เช่น ของกาสเตเกอร์ที่กล่าวถึงแล้ว และจากนักเขียนอื่น ๆ เช่น โรเดร์ กายบัวส์ (Roger Gaillois)¹² มาร์เซล ชไนเดอร์ (Marcel Schneider)¹³ แซฟดอง โตโตรอฟ (Tzvetan Todorov)¹⁴ และโจเอล มาลรีย์ (Joël Malrieu)¹⁵ พบว่ามีความเหมือนกันหลายประการ กล่าวคือ เรื่องแนวฟองดาสติกนั้นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในบริบทของความสมจริง เกี่ยวข้องกับ “เหตุการณ์เหนือธรรมชาติ” (le surnaturel) หรือ “แปลก ผิดปกติ” (l'insolite) ที่เข้ามาเป็น “ด้วยโงน” (la transgression) เพื่อขัดขวางสภาพปกติในชีวิตประจำวันของตัวละครที่ค้านไม่ได้ จึงก่อให้เกิดภาวะคันขึ้นของ เกิดความรู้สึกวิตกกังวลลึกลับ ๆ ที่หาสาเหตุไม่ได้ ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงชีวิตของตัวละคร ขณะเดียวกันก็สร้างความรู้สึกลังเลใจ (l'hésitation) ทั้งแก่ตัวละคร และผู้อ่านในการยอมรับเหตุการณ์ผิดปกติที่เกิดขึ้นนั้นว่าอยู่ในระดับเท็จจริงแค่ไหน ลักษณะความคิดเห็นในความหมายของเรื่องจึงเป็นประเด็นสำคัญของเรื่องแนวฟองดาสติกที่ท้าทายจินตนาการของผู้อ่านได้เสมอ ดังนั้น ในเรื่องหาความหมายของเรื่องแนวนี้ จึงต้องอาศัยความรู้ด้านจิตวิเคราะห์เพื่อหาคุณค่าในเรื่องนั้น ๆ เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องอย่างมากกับจิตใจหรือจินตนาการของมนุษย์ โดยเฉพาะในเรื่องความกลัวลึกลับ ๆ ที่หาสาเหตุไม่ได้ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) นักจิตวิทยาชาวเยอรมันได้ศึกษาและเรียกความรู้สึกเช่นนั้นว่า “Unheimliche” ซึ่งในภาษาฝรั่งเศสใช้คำว่า “l'inquiétante étrangeté”¹⁶

การวิจัยนี้มุ่งที่ตัววรรณกรรมฟองดาสติกสร้างร่วมขององค์ประกอบสำคัญของเรื่องสื้นที่สร้างลักษณะ “ฟองดาสติก” ขึ้นมูลเรื่องสื้น 55 เรื่องที่คัดสรรมาหนึ่ง เป็นเรื่องสื้นในคริสตศตวรรษที่ 19 จำนวน 30 เรื่องจากนักเขียน 13 คน เรื่องสื้นจากคริสตศตวรรษที่ 20 จำนวน 24 เรื่องจากนักเขียน 13 คน รวมทั้งเรื่องสื้นขนาดยาวในคริสตศตวรรษที่ 18 อีก 1 เรื่องคือ “Le diable amoureux” ของเจ้าค้า 加佐特 (Jacques Gazotte) ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นเรื่องสื้นลักษณะฟองดาสติกเรื่องแรกของฝรั่งเศส และผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

แก่นเรื่อง

บันทึกคดีทุกประเภท มีแก่นเรื่องเป็นองค์ประกอบที่สื้อสาระ ความคิด ของผู้เขียนต่อเรื่องได้เรื่องหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรม เป็นสิ่งที่ผู้เขียนใช้เพื่อเชื่อมโยงแนวคิดของตนกับจินตนาการ อันเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เรื่องนั้น ๆ ต่างจากงานเขียนประเภทสารคดี โดยเฉพาะในเรื่องแนวฟองดาสติกซึ่งเกี่ยวกับเรื่องของจินตนาการค่อนข้างมาก สิ่งหนึ่งที่ธรรมชาติจึงเป็นลักษณะที่พูดมากในแก่นเรื่องของวรรณกรรมแนวนี้ ซึ่งจำแนกออกได้ 6 แนวคัญกัน คือ

1. **ปีศาจและสื่อของปีศาจ (le diable et ses intercesseurs)** เป็นแก่นเรื่องเก่าแก่ของวรรณกรรมตะวันตก จากพื้นฐานความเชื่อทางคริสตศาสนาว่า เมื่อมีพระเจ้า ก็ต้องมีชาตันหรือปีศาจ ที่จะมาดึงมนุษย์ไปจากพระเจ้า แต่แก่นเรื่อง “ปีศาจ” ไม่ได้เป็นเพียงการสะท้อนความเชื่อทางศาสนาเท่านั้น แต่อาจมีความหมายซึ่งสัญลักษณ์ได้หลายอย่าง นอกจากนี้ ปีศาจหรือชาตัน อาจจะไม่ได้อยู่ในรูปร่างของความน่าเกลียดมากลัว แต่พลังชั่วร้ายของชาตันอาจอยู่ในสิ่งที่เข้ามาเป็น “ตัวกลาง” อย่าง พอมด หมอดี นักเด่นแระเบปราดุ หรือผู้ที่มีพันธะสัญญาภัยกับปีศาจ เพื่อสืบอานาจของปีศาจให้มนุษย์ประจักษ์ เรื่องสื้นที่ใช้แก่นเรื่อง “ปีศาจ” ปรากฏในตาราง ดังนี้

ชื่อเรื่อง	นักเขียน	ความกลัวหรือปมปัญหา	จินตนาการในเรื่อง
Le diable amoureux (1772)	Gazotte	การมีเพศสัมพันธ์ ที่ผิดทำนองคดลอกธรรม	ปีศาจ Belzebuth เปลี่ยน ร่างให้ม้าอยู่ด้วย
Trilby (1882)	Nodier	การมีเพศสัมพันธ์ ที่ผิดทำนองคดลอกธรรม	ภูติ Trilby เปลี่ยนร่างได้ มาอยู่ด้วย
L'elixir de longue vie (1830)	Balzac	ความตาย	กล้ายเป็นปีศาจ
La main de gloire (1832)	Nerval	ความตาย	เป็นทาสปีศาจที่อยู่ในร่าง ของนักนายากล
Deux acteurs pour un rôle (1841)	Gautier	ความตาย	ปีศาจในร่างมนุษย์
Le joueur généreux (1869)	Baudelaire	ความเครียด โศกเดียว	ปีศาจในร่างมนุษย์
Conte de Noël (1882)	Maupassant	การฟื้นกู้ธรรมชาติ	ชาตานเข้าสิง
Le courtier Delauney (1988)	Châteaureynaud	การฟื้นกู้ธรรมชาติ	พบปีศาจในร่างมนุษย์

2. คนตายที่ยังมีชีวิต (*les morts-vivants*) หรืออีกนัยหนึ่ง คนตายแล้วยังกลับมาได้ไม่สูญไปไหน ยังคงเหมือนเดิมทั้งรูปร่างหน้าตา เป็นแก่นเรื่องเก่าแก่อีกเช่นกันที่มีจากความเชื่อที่ฝังลึกในใจคนตั้งแต่สังคมบรรพบุรุษ ซึ่งต้องมีพิธีกรรมสำหรับคนตายเพื่อว่าจะที่ยังไม่ได้กลับมานั้น วิญญาณจะได้เป็นสุข เป็นความคิดที่ช่วยให้คนไม่กลัวตาย ขณะเดียวกันก็เป็นการคิดเข้าข้างตนเอง เป็นความหลงต多余 ความอยากเป็นอมตะ อายุ่ไร้ตาม แนวคิดนี้ขัดกับความชั่ช่องในจิตใจมนุษย์ที่มักกลัวความตายของผู้อื่น ไม่อยากให้คนตายแล้วกลับมาหากำรา เพราะขัดกับความเชื่อทางคริสตศาสนาที่ว่า ตายแล้วได้กลับไปสู่พระเจ้า ดังนั้นหากคนตายแล้วกลับมาได้จึงเป็นสิ่งที่สร้างความสะพรึงกลัวได้ใกล้ตัวที่สุด เพราะหาคำตอบที่เป็นเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ไม่ได้ นักเขียนมักใช้แก่นเรื่องคนตายแล้วกลับมีชีวิตนี้ในรูปแบบของผี (*le fantôme*) และผีดิบ (*le vampire*) ผีคือ วิญญาณหรือคนตายที่กลับมาแต่ยังไม่ได้ อาจมาปรากฏเพื่อหลอกหลอน หรือด้วยเจตนาอื่น เช่น เตือนภัยล่วงหน้า นอกจากนี้ ผียังอาจอยู่ในรูปของอวัยวะคนตาย เช่น มือที่ถูกตัดขาด แต่กลับเคลื่อนไหวได้ ส่วนผีดิบนั้นมาจากความเชื่อคื้นเดิมตามตำนานของวัฒนธรรมทางยุโรปตะวันออกและประเทศโรمانเนีย โปแลนด์ ตัวอย่างหนึ่งของวรรณกรรมแก่นเรื่อง “ผีดิบ” ที่มีชื่อเสียง มากงานนิยายเรื่อง Dracula (1897) ของ บราม สถาเกอร์ (Bram Stoker) นักเขียนชาวอังกฤษเชื้อสายไอริช ซึ่งสร้างตัวละครแบบฉบับ “ผีดิบ” ในรูปลักษณะของชาวยิป 50 ผู้ส่งงามด้วยกริยาท่าทางและการแต่งกายที่สุภาพเด่นยศ ภายใต้เสื้อกุลมายาชันในด้วยผ้าดินสีแดง ดังที่ปรากฏบนของพาพยนตร์ เรื่องสั้นที่ใช้แก่นเรื่อง “คนตายที่ยังมีชีวิต” ปรากฏในตารางดังนี้

ชื่อเรื่อง	นักเขียน	ความกล่าวหรือปมปัญหา	จินตนาการในเรื่อง
Une heure ou la vision (1805)	Nodier	การสูญเสียความเป็นอมตะ	เห็นผีของหญิงคนรัก
Lydie ou la résurrection (1822)	Nodier	การสูญเสียความเป็นอมตะ	เห็นผีของสามี
La bague antique (1831)	Samuel-Henri Berthoud	ความตาย	เห็นผีเจ้าของแหวน
La cafetière (1831)	Gautier	เพชรสามพันธ์	หญิงสาวในพรหมทօ ^า หวาน Mao Yu ด้วย
Omphale (1834)	Gautier	เพชรสามพันธ์	หญิงสาวในพรหมทօ ^า หวาน Mao Yu ด้วย
La morte amoureuse (1836)	Gautier	เพชรสามพันธ์ที่ผิดปกติ	ผิดบามาอยู่ด้วย
Le pied de momie (1840)	Gautier	เพชรสามพันธ์	ผีเจ้าหญิงอียิปต์โบราณ มาหา
Le ministère public (1832)	Charles Rabou	ความตาย	เห็นผีนักโทษประหาร
Le bracelet de cheveux (1849)	Alexandre Dumas	การสูญเสียความเป็นอมตะ	เห็นผีของสามี
Véra (1874)	Villiers de L' Isle-Adam	การสูญเสียความเป็นอมตะ	ผีภรรยามาอยู่ด้วย
La main d' écorchée (1875)	Maupassant	ความตาย	มือผีสิง
La main (1883)	Maupassant	ความตาย	มือผีสิง
Apparition (1883)	Maupassant	เพชรสามพันธ์ที่ผิดปกติ	หวีpnให้ผีสาว
Feu de braise (1959)	Mandiargues	เพชรสามพันธ์ที่ผิดปกติ	ผีหญิงสาวกับจาก ฆาตกรรม
Midi (1965)	Gripatri	เพชรสามพันธ์ที่ผิดปกติ	ผีชายถูกกรอบด้วย
Le faucheur (1965)	Seignolle	ความตาย	ผีชายใบกรด
L' Isabelle (1993)	Seignolle	เพชรสามพันธ์ที่ผิดปกติ	หญิงสาวในภาวนะ นาอยู่ด้วย
Les Gorel (1993)	Seignolle	ความตาย	เห็นผีหญิงที่ตายแล้ว

ชื่อเรื่อง	นักเขียน	ความกลัวหรือปั่นปัญหา	จินตนาการในเรื่อง
Le spectacle est permanent (1967)	Topor	ความตาย	จากนักโทษประหาร
L'éternel retour (น.ป.พ. ศตวรรษที่ 20)	Jacques Barberi	ความตายของมนุษยชาติ	การเดินทางของศีรีส์ที่ไม่มีวันสิ้นสุด

3. สัตว์ประหลาดที่โหดร้าย (*les monstres*) คำว่า “สัตว์ประหลาด” ซึ่งมาจากการภาษาฝรั่งเศส ว่า “monstre” มีความหมายรวมถึงพลังอำนาจที่ไม่ได้มีอยู่ในคนปกติ แต่เป็นสิ่งเหนือธรรมชาติที่อาจเปลี่ยนแปลงบุคคลหรือสิ่งของให้พิดิจไปจากสภาวะเดิม และสร้างความโกลาหล ความเดือดร้อน ความหาย茫茫 ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องได้ คำว่า “monstre” นั้นตามราชศัพท์เดิมมาจากภาษาละตินว่า “monere” แปลว่า เตือนให้รู้ ล่วงหน้า (avertir) หรือให้ระวังไว้ (mettre en garde) เมื่อมีสิ่งแปลงປลอนหรือสิ่งพิคปกติในรูปลักษณ์ ของสัตว์ประหลาดเกิดขึ้นจึงอาจเป็นสัญญาณเตือนจากพระเจ้าให้มนุษย์ระวังในบางสิ่งบางอย่าง แก่นเรื่อง เกี่ยวกับสัตว์ประหลาดที่โหดร้ายในวรรณกรรม ซึ่งกลายเป็นแบบฉบับสากล เช่นเดียวกับ Dracula ที่คือ “Frankenstein” (1816) ของแมรี เშลลี (Mary Shelly) นักเขียนชาวอังกฤษ

สัตว์ประหลาด ที่สร้างความโหดร้ายแก่สายของขวัญในวรรณกรรมนี้ อาจแหงตัวอยู่ในตัวมนุษย์ กลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวจนแยกตัวตนไม่ออก รูปร่างลักษณะความเป็นสัตว์ป่าที่เห็นโหดจะแสดงออกมาเมื่อมี “การกลายร่าง” (*la métamorphose*) ซึ่งจะเกิดเป็นช่วง ๆ ในชีวิตปกติของคน ๆ นั้น ดำเนินของชาวยุโรป ตะวันออกเกี่ยวกับมนุษย์หมาป่าที่กลยุร่างเป็นหมาป่าในคืนวันพระจันทร์เต็มดวง คือตัวอย่างของการกลายร่าง ซึ่งกลามาเป็นแก่นเรื่องในวรรณกรรมและเป็นภาพพยัคฆ์ นอกจากนี้ สัตว์ประหลาดยังอาจอยู่ในรูปแบบ ของวัตถุที่ไร้ชีวิตวัญญາณ (*l'objet inanime*) กล้ายเป็น วัตถุที่มีชีวิตวัญญາณ (*l'objet anime*) คือมีชีวิต ขึ้นมาได้ เรื่องสั้นซึ่งใช้เก้นเรื่องสัตว์ประหลาดที่โหดร้าย ปรากฏในตารางดังนี้

ชื่อเรื่อง	นักเขียน	ความกลัวหรือปั่นปัญหา	จินตนาการในเรื่อง
Lokis (1869)	Mérimée	การมีเพศสัมพันธ์	ชายหนุ่มกล้ายเป็นหมี
L'ours (1959)	Gripatri	การมีเพศสัมพันธ์	หนังหนีกล้ายเป็นมนุษย์
Le Gâloup (1984)	Seignolle	อำนาจชั่วร้ายในตัว	มนุษย์กล้ายเป็นหมาป่า
La Venus d'Ile (1837)	Mérimée	อำนาจชั่วร้ายในตัว	รูปปั้นมีชีวิตเป็นชาตกร
La chevelure (1884)	Maupassant	เพศสัมพันธ์ที่ผิดปกติ	ปอยผมที่ดึงดูดอารมณ์
Qui sait ? (1890)	Maupassant	เพศสัมพันธ์ที่ผิดปกติ	เสน่ห์นั่งเป็นหญิงสาว
Le vase (1982)	Prassinos	เพศสัมพันธ์ที่ผิดปกติ	วัตถุ เครื่องใช้ เครื่องเรือนที่มีชีวิต
			แจกกันที่มีชีวิต

4. พลังเหนือธรรมชาติ (le pouvoir surnaturel) ความเชื่อในพลังเหนือธรรมชาติที่มีอยู่มองไม่เห็น เป็นสิ่งที่มีอยู่ในสังคมมนุษย์มาก่อนแล้ว ไม่ใช่ผลของการดึงดูด ดึงดูดที่มาจากความเชื่อในเรื่องของมนุษย์ที่อยากรู้อยากเห็น ความเชื่อทำให้มนุษย์มองหาแนวทางที่จะพัฒนาศักยภาพในตัว เพื่อทำในสิ่งที่คนปกติทำไม่ได้ ในด้านคริสตศาสนายิ่งเป็นจิตวิญญาณ การสะกดจิตหรือการเล่นคาถาอาคม เรื่องของพลังเหนือธรรมชาติอันเป็นสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นแก่นเรื่องหนึ่งในเรื่องสันแనวนฟองดาสติก ปรากฏในตารางดังนี้

ชื่อเรื่อง	นักเขียน	ความกลัวหรือปีน้ำท่า	จินตนาการในเรื่อง
L'esquisse mystérieuse (1860)	Erckmann-Chatrian	การทำอัตโนมัตกรรม	เห็นภาพการฆาตกรรมล่วงหน้า
L'homme à la cervelle d'or (1860)	Daudet	ความแปลกแยก	ชายมีสมองเป็นทองคำ
L'intersigne (1867)	Villiers de l'Isle-Adam	การทำอัตโนมัตกรรม	เห็นภาพความตายล่วงหน้า
Un fou ? (1884)	Maupassant	ความแปลกแยก	สามารถใช้มือสะกดจิตชายที่มีเวลาใช้ชีวิตหายไปทุก 12 ชั่วโมง
Le temps mort (1938)	Marcel Aymé	ความแปลกแยก	ชายที่มีความสามารถเดินทางลุ่ฟ้าได้ตุ่กตาเด็กหญิงที่กล้ายิ่งมาก
Le passe-muraille (1947)	Marcel Aymé	ความแปลกแยก	ชายที่มีความสามารถเดินทางลุ่ฟ้าได้ตุ่กตาเด็กหญิงที่กล้ายิ่งมาก
Douze petits baigneurs et qui savent parler (1982)	Jean Vautrain	การทำอัตโนมัตกรรม	ตุ่กตาเด็กหญิงที่กล้ายิ่งมาก
Rêves (1989)	Sharon Lombardi	ความตาย	ใช้ความฝันผ่านคน

5. ลักษณะทวิภาค (le double) หรือ “คู่แฝด” เป็นแก่นเรื่องที่ปรากฏในตำนานปรัมปราของโภราณ (la mythologie antique) มานานแล้ว เช่นเรื่องของคู่แฝดโรมุลัส (Romulus) และเรมัส (Remus) ผู้สร้างกรุงโรม หรือตำนานที่มาของคอกไก่นาร์ซิสซัสที่กล่าวถึงชายหนุ่มรูปงามชื่อนาร์ซิสซัส ซึ่งไม่สนใจหัวใจเพราะหลงรูปของตนเองหลังจากเห็นเงาของตนในน้ำ จึงไม่คืนไม่กันจนตายและหันรากฝังลึกอยู่ในน้ำพุแล้วค่อย ๆ กลายเป็นดอกไม้ที่ได้ชื่อว่า กอร์นาร์ซิสซัส เป็นลักษณะหนึ่งของการใช้แก่นเรื่อง “ลักษณะทวิภาค” คือการสร้างตัวตนขึ้นมาจากการร่างเดิม แต่มีการเขียนโดยกลวิธีของ “การกล่าวร่าง” ใน

ตอนสุดท้ายนักเขียนยูโรปในคริสตศตวรรษที่ 19 หลายคนนำแก่นเรื่องนี้มาใช้ในวรรณกรรมที่รู้จักกันดี เพราะมีการนำไปทำเป็นภาพยนตร์คือเรื่อง “The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde” (1886) ของนักเขียนชาวอังกฤษชื่อ โรเบิร์ต หลุยส์ สตีเวนสัน (Robert Louis Stevenson) เรื่องสั้นที่ใช้แก่นเรื่องแนวหนึ่งปรากฏในตารางดังนี้

ชื่อเรื่อง	นักเขียน	ความกลัวหรือปมปัญหา	จินตนาการในเรื่อง
Lui ? (1883)	Maupassant	ความตาย	เห็นร่างคนสองมาปรากฏตรงหน้า
Le Horla (1886)	Maupassant	ความตาย	รู้สึกว่ามี “อีกคน” อยู่ด้วยตลอดเวลา
A la violette (ม.ป.พ. ศตวรรษที่ 20)	Jean-Daniel Brèque	ความผิดจากการฝ่าฝืนข้อห้าม	เห็น “อีกคน” ที่มานะแทนที่ตน

6. มิติแห่งความจริงและความฝัน (*Rêve et Réalité*) เป็นแก่นเรื่องที่ซับซ้อนกว่าแนวอื่น เพราะปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติไม่ปรากฏขึ้นจริง ทำให้เกิดอยู่ระหว่างสภาพของตัวละครที่ค่อนข้างจะควบคุมตนเองไม่ได้ กระแสความคิดของตัวละครจะซ่อนกันอยู่ระหว่างความจริงกับความลวง หรือความไฟฝันอย่างให้เป็นดังปรารถนา เรื่องสั้นที่ใช้แก่นเรื่องดังกล่าวปรากฏในตารางดังนี้

ชื่อเรื่อง	นักเขียน	ความกลัวหรือปมปัญหา	จินตนาการในเรื่อง
L'Eglise (1831)	Balzac	การสูญเสียศรัทธาในศาสนา	ภาพใบ十足ในความคิดฝันที่อยากให้เป็น
Manquer le train (1937)	Marcel Aymé	การเสียหน้า	ภารยาดูองในรูปร่างหลวิงอื่นเล่าเรื่องชาญชี้ให้ฟัง
Fausse alerte (1944)	Marcel Béalu	การสูญเสียความมั่นใจ	คิดว่าหน้าตาตนเองเปลี่ยนไป
Le sang de l'agneau (1946)	Mandiargues	เรื่องเพศ	การข่มขืนและการฆาตกรรม
Le diamant (1959)	Mandiargues	การเม็เพคสัมพันธ์ที่ผิดทำ弄องค์กรของธรรมชาติ	สร้างภาพการมีส่วนร่วมสมสู่กับคนครึ่งสัตว์

ชื่อเรื่อง	นักเขียน	ความกลัวหรือปมปัญหา	จินตนาการในเรื่อง
La plus belle paire des seins du monde (1967)	Roland Topor	เพศตรงข้าม	การได้สัลابเพศ
Un fantasme de Bella B. (1983)	Raymond Jean	เรื่องเพศ	แมลงบุญออกมาจากร่างกาย
P.K. 35 (1983)	Raymond Jean	เพศตรงข้าม	สับสนจนแยกไม่ออกว่า หญิงหรือชาย
Ella (1983)	Raymond Jean	รักร่วมเพศ	สับสนจนแยกไม่ออกว่า หญิงหรือชาย

จากตารางเปรียบเทียบความกลัวลึก ๆ หรืออาจเป็นปมปัญหาที่ซ่อนเร้นในความนุยยซึ่งปรากฏเป็นจินตนาการที่ถูกบิดเบือนไปในรูปแบบต่าง ๆ ในเรื่องสั้นเหล่านี้ จะเห็นได้ว่าเรื่องในแนวนี้ เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งหนึ่งหรือรวมชาติ เช่น การเห็นผี ปีศาจ ซึ่งไม่มีหัวพิสูจน์ว่าจริงเท็จอย่างไร เช่น ในเรื่อง Le diable amoureux ซึ่งมีเนื้อเรื่องโดยย่อว่า อัล瓦เป็นนายทหารหนุ่ม อยู่ในวัยอยากรู้อยากเห็นโดยเฉพาะเรื่องเพศ แต่อัลวาถูกเลี้ยงให้เดินโตามาในครอบครัวที่เคร่งศาสนา มีนารถที่เข้มงวดและเป็นกุลศรี อัลวาได้ใช้คุณความดีตามอย่างรุนพิเรย์กับปีศาจ Belzebuth ซึ่งแปลงร่างเป็นหญิงสาวตามรับใช้ ช่วยเหลืออัลวา อัลวาพยายามหักห้ามใจไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับหญิงสาวผู้นี้ แต่ในที่สุดเมื่อเข้าฝ่ายแพ้ใจตนเองแล้วหญิงสาวก็กลับร่างเป็นปีศาจให้เห็น เขาชุมชนกลับบ้านมาหาราคำด้วยความตกใจกลัว แต่เรื่องที่เขาน่าสนใจมาก ฟังนั้นคิดไปจากข้อเท็จจริงที่มีประจักษ์พยานยืนยันได้ ทำให้เกิดความกังขา ลังเลที่จะเลือกเชือดอย่างใดอย่างหนึ่งว่า สิ่งที่เกิดขึ้นกับอัลวาทั้งหมดนั้นแท้จริงแล้วเกิดจากความรู้สึกผิดชอบชั่วดีที่เขาละเมิดคำสอนของครอบครัว และเขารู้ว่าเรื่องขึ้นเองหรือว่าเขาใช้คุณความดีและพนักปีศาจจริง ๆ กันแน่ หากผู้อ่านเลือกเชือดว่าเป็นเรื่องผี ปีศาจ เรื่องนี้ก็จัดอยู่ในแนววายดองขวัญ แต่ถ้าผู้อ่านสร้างความเข้าใจตามทฤษฎีเชิงจิตวิเคราะห์ และเลือกเชือดว่าเป็นเรื่องการแก้แค้น ความรู้สึกกลัวความตายอยู่ในจิตใต้สำนึก และเขากลับรูปในเรื่องเพศ ไม่ให้ออกนอกรุ่นของทาง ควรมีสัมพันธ์ทางเพศเมื่อแต่งงานแล้วกับหญิงที่เป็นคู่เท่าเทียม สิ่งที่เกิดขึ้นในเรื่องซึ่งคุณภาพดีเลือกเชือด แต่คุณจริงทุกอย่างในบริบทที่เขามาเกี่ยวข้องก็จะมีความหมายขึ้น เป็นประโยชน์ต่อการเข้าใจเรื่องในระดับพื้นผิว และลงลึกไปสู่หัวงแห่งจิตใจมนุษย์ที่ซับซ้อนยิ่งนัก ตัวอย่างอีกเรื่องหนึ่งคือ La morte amoureuse ซึ่งสะท้อนปัญหาของชายที่เป็นนาทหลวงและมีรสนิยมทางเพศกับคนตาย ซึ่งเป็นความผิดปกติทางจิตประสาทหนึ่งที่ใช้ศัพท์ว่า "la nécrophilie" หรือในเรื่อง Apparition ที่ผู้ล่าเข้าไปในบ้านร้างเพื่อหอบของในห้องนอนตามคำขอร้องของเพื่อนผู้เป็นเจ้าของบ้าน แต่เขากลับ

กลับได้เห็นผีหลวงสาวภรรยาเพื่อนมาขอให้เข้าเเปรงพมให้ ซึ่งเขาทำตามด้วยความเกลิบเกลืน และสัมผัส เส้นผมรวมกับว่าเป็นสิ่งที่มีเลือดเนื้อดึงดูดอารมณ์ได้ ผู้รับฟังและผู้อ่านจะเลือกเชื้อแบบไหน ผู้ล่าอาสาฝ่าด แต่เขาอีนยันว่ามีเส้นผมสีทองติดกระดุมเด้อเขามา ดังนี้เขาคงถูกผีหลอกจริง ๆ ซึ่งการเชื่อเช่นนั้นก็จะ ทำให้เป็นร่องศี ฯ สาร ฯ อิกตามเคย แต่หากจะพิจารณาพฤติกรรมรายละเอียดของที่ผู้ล่าແປรงเส้นผม และถุงໄลไปนานนั้น จะสะท้อนให้เห็นบุคลิกพฤติกรรมของคนที่ชอบมีจินตนาการทางเพศกับสิ่งไรชีวิต (le fetishisme) ซึ่งในทฤษฎีจิตวิเคราะห์แล้ว เป็นผู้ที่มี “สัญชาตญาณมุ่งตาย (l'instinct de mort)” ดู เพราะ จะเป็นคนที่ชอบอยู่กับสิ่งไรชีวิตมากกว่าอยู่กับคน ลักษณะนี้จะปรากฏในเรื่องอื่น ๆ ด้วย เช่น เรื่อง Qui sait?, La chevelure และ Le vase เป็นต้น

ตัวละคร

ตัวละคร คือองค์ประกอบสำคัญของเรื่องแนวฟองตาสติก นักวิชาการ เช่น มาร์แซล ชไนเดอร์ ได้เขียนไว้ว่า “วรรณกรรมฟองตาสติกสนใจแต่ในเรื่องของคนเราเท่านั้น เรื่องของกายและจิตของมนุษย์ ที่อาศัยอยู่บนโลกใบนี้...”¹³ ตัวละครคือบุคคลในเรื่องที่จะต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่เป็นปรากฏการณ์เฉพาะตน บุคคลอื่นในเรื่องไม่ได้รู้เห็นปรากฏการณ์นั้นด้วย ตัวละครในเรื่องสัมภารานี้มีลักษณะร่วมซึ่งอืดต่อการทำให้ เป็นเรื่องในแนวฟองตาสติกหลายประการ ดังนี้

สถานภาพแรกเริ่มของตัวละคร เป็นคนที่มีลักษณะธรรมชาติ ไม่มีจุดเด่นยิ่งใหญ่ในสังคม หรือเป็นคนคลาดปราชญ์เบรื่อง เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติปานกลางหรือก่อนข้างด้อยคุณภาพด้วยซ้ำ นอกจากนี้ มักเป็นคนที่มีลักษณะโടดดีเยว ไม่ชอบสังคม ชอบอยู่คนเดียว ไม่ค่อยมีความรักให้ใคร หรือมิฉะนั้นก็ ผิดหวังเรื่องความรัก ทำให้อายากอยู่คนเดียว หรืออาจมีลักษณะการคิดที่ต่างจากผู้อื่น เช่น กือตัว หรือหล ตน หรือมีความสามารถพิเศษพิเศษ ทำให้เป็นตัวละครที่มีความโடดดีเยว แปลกแยกจากผู้อื่น

พัฒนาการของตัวละคร จากลักษณะที่เป็นคนค่อนข้างโตกดีเยว หมกมุ่นอยู่กับปัญหาหรือ เรื่องของตนเองดังกล่าว ทำให้ได้พบกับปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์แปลก ๆ ที่จะมาทำให้เกิดความหวาดวิตก เกิดความกังวล จึงอาจทำให้มีพฤติกรรมแปลก ๆ สร้างความหวาดกลัว ความไม่เข้าใจให้กับผู้พูดเห็น และ เนื่องจากสิ่งที่ตัวละครได้พบมานั้นยากแก่การทำให้ผู้อื่นยอมรับตน จึงไม่อาจพูดหรือปรึกษากับใครได้ ตัว ละครจึงเหมือนอยู่เพียงลำพังในโลก อยู่กับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ที่ติดอยู่ในความทรงจำเพียงลำพัง จนทำ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิต จากความธรรมชาติ ปกติ ไปสู่ความไม่ปกติ ความยุ่งเหยิง ความไม่สงบสุข และอาจนำไปสู่ความตายได้

จุดหมายปลายทางของตัวละคร มักจะด้วยความพ่ายแพ้ แต่จะเดียวกัน ประสบการณ์ของ ตัวละครทำให้ตัวละครเองนั้นได้คิด หรือได้รู้จักตนเองมากขึ้น ได้รู้จักโลกหรือสังคมที่กว้างกว่าเดิม ซึ่ง อาจจะเป็นทั้งด้านดีและด้านไม่ดี เท่ากับว่าตัวละครได้กลับไปสู่สถานภาพเดิมอีกครั้ง คือทุกอย่างกลับเข้าสู่ ความเป็นปกติ ซึ่งอาจจะเป็นความตายหรือการพ่ายแพ้ในรูปแบบใดก็ตาม แต่ย่อมเป็นทางออกให้ตัวละคร ได้ในระดับหนึ่ง

วงจรของตัวละครที่ดำเนินไปในลักษณะนี้ จะเห็นได้ว่าເອົ້ວກຳຕ່າງໆ ให้การสร้างให้ตัวละครໄດ້ພັບກັນປະກູງກາຮັດທີ່ເຫັນອໍອຣົມຊາດີ ມີຄິດປົກຕິ ທຳໄກ້ຮະດັບກາຮັບຮູ້ຂອງຕົວລະຄຣະສົ່ງທີ່ຕົວລະຄຣະຄ່າຍທອດນານ໌ ສ້າງຄວາມກັ້ງຫາໃຫ້ແກ່ຜູ້ຮັບຟິ້ງ ມີຄິດປົກຕ່າງໆ ຊື່ມີຜົດຕ່າງໆເຊົາໃຈຄວາມໜາຍທີ່ແທ້ງຈິງຂອງເຮືອງ ຊື່ບາງຄັ້ງກີ່ໄໝ່ອ່າງຫາຂ້ອສຸປະກິດໄໝ່ ຍັກຕ້ວຍຢ່າງຕົວລະຄຣະກວ່າງ Le Horla ຊື່ເປັນຫຍາທຸນ່າໃຫຍ່ ສະຖານພາກແຮກເຮັ້ນນັ້ນດູເປັນປົກຕິສຸຂະພົບພະນັກງານໄນ້ເດືອກຮັ້ອນ ອູ້ນ້ານ່າໃຫຍ່ໂຕຮົມແມ່ນ້ຳ ມີຄົນຮັບໃຊ້ ແຕ່ເປັນຄົນຄ່ອນຫັ້ງໂດຍເດີຍໄມ້ມີກຣອບຄົວ ຕ່ອມາມີເຫດຖາກຮັດແປລກ ຈີ ເກີດຈົ້ນກັນຕົນເອງ ມີຄວາມຮູ້ສຶກທີ່ວ່າມີ “ອົກຄນ” ທີ່ນອງໄນ້ເກີດຈົ້ນກັນຫຼຸກໄກສີ ແລະເກີດຈົ້ນວັດຖຸ ເຊັ່ນ ດອກໄມ້ທີ່ໄນມີກົ່ງທັກລົງມາລອຍໜີ່ເໝືອນຍູ່ໃນມີຄົນ ເທັນນ້າ ພຣີອນທີ່ຫາຍໄປຈາກເຫັນອີກໃນຫ້ອັນອັນຊື່ມີເຂາເພີ້ງຄນເດີຍ ແລະເຂາເອງກີ່ແນ່ໃຈວ່າໄນ້ໄດ້ເປັນຜູ້ດົມ ຈົນໃນທີ່ສຸດເໝືອນເກີດຈົ້ນ “ອົກຄນ” ນັ້ນໃນກະຈາເງານ ສິ່ງຕ່າງໆ ທີ່ພົດປົກຕິເຫັນມີຜລໄຫ້ຮັວດຂອງຕົວລະຄຣະບໍລິ່ນໄປພະນັກງານຫວາດກລັວ ໄນຈະທນອູ້ໃນນ້ານຂອງຕົນ ໄດ້ອົກຕ່ອໄປຈຶ່ງໄປອູ້ໃນໂຮງພາຍາລໂຮຄຈິດ ແພທຍ່ອງກີ່ໄໝ່ອ່າງຮັບຮານໄດ້ວ່າສົ່ງທີ່ເຂົາບຮ່າຍນັ້ນເກີດຈົ້ນຈິງຫຼູກຈາກຄວາມພົດປົກຕິທາງຈິດຂອງຄນໄໃໝ່ຊື່ກີ່ດູເປັນປົກຕິທຸກອ່າງ ຕົວລະຄຣະໄດ້ພັບຍາມຫາທາງອອກໃຫ້ຕົນເອງ ຊື່ດູເປັນຄວາມພ່າຍແພ່ພະຮະຕ້ອງສຸວູເສີຍສົ່ງທີ່ເຄຍມີ

ຕົວຢ່າງເປົ້າວິທະຍາກສົ່ງຫາຕົວລະຄຣະ ປະກູງໃນຄາງຮັດນີ້

ຊື່ເຮືອງ	ຕົວລະຄຣະ	ສະຖານພາກເຄີມ	ເຫດຖາກຮັດທີ່ເກີດ	ສະຖານພາກສຸດທ້າຍ
Le Horla	ໄມ້ມີຊື່ອ	ຫຸ້ນ່າໃຫຍ່ ມົງກະນະ ໄນມີກຣອບຄົວ	ຮູ້ສຶກນີ້ “ອົກຄນ” ອູ້ໄກສີ ເກີດຈົ້ນວັດຖຸຫາຍໄປ ເທັນ “ອົກຄນ” ໃນກະຈາເງານ ເກີດຈົ້ນໄປ	ເຂົາໂຮງພາຍາລໂຮຄຈິດ
La bague antique L'intersigne	ໄມ້ມີຊື່ອ	ຫຸ້ນ່າໃຫຍ່ ມົງກະນະ ຈິຕໃຈເສົ້າໜອງສະພາບຈິຕໃຈເສົ້າໜອງຫົດໜູ້ໂດຍໄມ້ມີສາເຫດ	ເກີດຈົ້ນເຫດຖາກຮັດລ່ວງໜ້າ	ຄວາມຕາຍ
L'ours	ປີເຢຣ໌	ເດືອນຫາວັນນີ້ ເກີດຍາຍ ມີແມ່ທີ່ເກີດຈົ້ນວັດຖຸ ໂດຍມີພົມຫຼຸກໄດ້ແລະ ກລາຍເປັນພ້ອໃນທີ່ສຸດ	ຫັ້ງໜ້າມີພົມຫຼຸກໄດ້ແລະ ກລາຍເປັນພ້ອໃນທີ່ສຸດ	ຄວາມຕາຍຂອງຜູ້ເກີດຈົ້ນ
Le spectacle est permanent	ໄມ້ມີຊື່ອ	ຫຍາທຽມຄາກນໍ້າ	ດູກພາຍນົກຮັດພົດປົກຕິໄປຈາກພາຍນົກຮັດທ້າວໄປ	ຄວາມຕາຍ

กลวิธีการสร้างเรื่อง

เพื่อให้ผู้อ่านคล้อยตาม ยอมรับว่าเหตุการณ์หนึ่งธรรมชาติที่เกิดขึ้นในเรื่องแนวฟองตาสติก มีความเป็นไปได้ไม่ใช่สิ่งสมมติ เช่น เหตุการณ์หนึ่งธรรมชาติในโลกของนิทาน นอกเหนือจากการสร้าง ตัวละครที่เป็นบุคคลสมจริงซึ่งพูดได้ในชีวิตประจำวันแล้ว ยังมีกลวิธีอื่น ๆ ใน การสร้างเรื่อง คือ รูปแบบ การเล่าเรื่องและเทคนิคการบรรยาย

รูปแบบการเล่าเรื่อง นักวิชาการ เช่น โต โครอฟ ตั้งข้อสังเกตว่า การใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 เป็นผู้เล่าเรื่อง คือรูปแบบที่จำเป็นเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ขณะที่นักวิชาการ เช่น โจแอล มาลิย เห็นว่า ไม่จริงเสมอไป เพราะเรื่องแนวฟองตาสติกใช้การเล่าเรื่องจากมุมมองของสรรพนามบุรุษ ที่ 3 ก็ได้ จากข้อมูลเรื่องสั้นที่ศึกษานี้ พนวัมการใช้ทั้ง 2 รูปแบบ แต่ใช้บุรุษที่ 1 มากกว่า คือ 36 เรื่อง และใช้บุรุษที่ 3 เพียง 19 เรื่อง

การเล่าเรื่องโดยใช้บุรุษที่ 1 หรือ บุรุษที่ 3 ก่อให้เกิดผลหรือความรู้สึกแตกต่างกันมากน้อย แค่ไหน เป็นข้อสังเกตที่วิเคราะห์ได้ดังนี้

การใช้บุรุษที่ 3 เป็นผู้เล่าเรื่องนั้น กล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบการเล่าเรื่องที่อาจต้องการสื่อสาร สั่งสอน ให้ข้อคิดหรือการเปรียบเทียบ ทำนองเดียวกับวรรณกรรมเรื่องเล่า เช่น นิทานเปรียบเทียบ (*l'allégorie*) หรือ นิทานคดิธรรม (*la parabole*) ที่นิยมใช้รูปแบบนี้มาช้านาน ซึ่งในประเดิมนี้หาก พิจารณาเนื้อเรื่องแล้ว เรื่องสั้นฟองตาสติกที่มีสาระอาจโดยตรงหรืออ้อมก์ตามเพื่อเปรียบเทียบสอนสั่ง ด้าน จริยธรรม การเมือง หรือปรัชญา ไว้ไม่มากก็น้อย เช่น เรื่อง “*L'elixir de longue vie*” สืบให้เห็นถึง ความหมายของการพยายามเอาชนะธรรมชาติ การขาดความเชื่อมั่นในตนเองและความงามใจในเรื่องไถ่ยาสตร์ นำจุดบกพร่องมาสู่อุสตาชในเรื่อง “*La main de gloire*” หรือความทะเยอทะยาน ไว้เมตตาธรรมของเดอชาเยอใน เรื่อง “*Le ministère public*” ที่ทำให้ขาดลายเป็นมาตรฐานและเป็นม้าในที่สุด ในกรณีเช่นนี้ จึงอาจทำให้ ลักษณะ “ฟองตาสติก” ด้อยลงไปตามข้อสังเกตของโต โครอฟ เพราะทำให้เรื่องมีลักษณะของการเปรียบเทียบ สั่งสอนค่อนข้างชัดเจนกว่าการทำให้เรื่องมีลักษณะของความคุณเครื่องและความกังขาแก่ผู้อ่าน ในขณะที่การ เล่าเรื่องโดยใช้บุรุษที่ 1 จะคงคุณสมบัติของลักษณะประการหลังได้มากกว่า

ในการเล่าเรื่องโดยใช้บุรุษที่ 1 นี้ ตัวละครทำหน้าที่เป็นผู้เล่า โดยตัวละครอาจเป็นผู้พบกับ เหตุการณ์หนึ่งธรรมชาติเอง หรืออีกรูปหนึ่งตัวละครเป็นผู้มีการศึกษา มีฐานะ เช่น เป็นแพทย์ พ่อค้า บุนนาค นำเรื่องของผู้อื่นที่พบเหตุการณ์เปลกประหลาด มาถ่ายทอดให้ผู้อื่นฟัง ผู้เล่าจึงเป็นผู้สื่อสารโดยตรง กับผู้รับฟังในเรื่อง หรือกับผู้อ่าน ทำให้นำเสนอของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวละครมีมากขึ้น แม้ผู้เล่าจะ กระหนบคล่องหน้าว่า ลิ่งที่ตนกำลังจะทำนั้นล้มเหลว เพราะผู้ฟังอาจไม่เชื่อ แต่ส่วนใหญ่แล้วผู้เล่าเพียงต้องการ ใช้ให้เห็นลิ่งที่เกิดขึ้นกับตนไม่ได้ต้องการให้แก่ผู้ฟัง ผู้เล่าในลักษณะนี้หากนำเรื่องที่เกิดขึ้นในอดีตมาเล่า เรื่องที่เคยสร้างความกลัวและหาคำตอบไม่ได้ในอดีตนั้นก็ยังสร้างความหวาดหัวลึก ๆ และสร้างความกังขา แก่ผู้รับฟังในขณะที่เล่า เช่น นายแพทย์ม่องเน่องฟองต์ ในเรื่อง *Conte de Noël* ที่เล่าเหตุการณ์ประหลาด ของคนไข้ที่บุญงมงายหนึ่งที่กินไข่ปลาในคืนวันคริสต์มาส แต่ถ้าผู้เล่าในลักษณะนี้ กำลังเล่าเรื่อง

ที่เกิดขึ้นกับตนอยู่ในขณะนั้น คือเป็นเรื่องในปัจจุบัน ผู้เล่ามักอยู่ในสภาวะสื้นหวัง ห้อแท้ เช่นผู้เล่าในเรื่อง “L’Eglise” ที่ดื่นจากความคิดคำนึงมาพบกับสภาพเดิมในชีวิต ผู้เล่าในเรื่อง “Le joueur généreux” ที่คิดว่า ได้พบและพูดคุยกับกินกับชาตาน ทำให้สนุกสนานลืมความทุกข์โศก แต่เมื่อรู้สึกตัวอีกทีก็ยังพบกับความเหงาเปล่าเปลี่ยวเหมือนเดิม

เทคนิคการบรรยาย เพื่อให้ผู้อ่านคล้อยตามว่าเรื่องที่คุณเมื่อันแปลง ประหลาด เหลือเชื่อ นั้นอาจเป็นจริง เรื่องประเภทนี้จึงมักจะเป็นเรื่องสมจริงโดยผู้เขียนจะเน้นรายละเอียดของการบรรยายสถานที่ เวลาและเหตุการณ์ที่เกิด ซึ่งลักษณะนี้จะพบมากในเรื่องสั้นกริสตศวรรษที่ 19 แต่ในเรื่องสั้นในปัจจุบัน ผู้เขียนจะเน้นที่ปราภรภารณ์ที่เป็นสิ่งหนึ่งธรรมชาติดามากกว่า ซึ่งในลักษณะหลังนี้ มักเป็นเรื่องที่ตัวละครแสดงออกผ่านทางกระแสสำนึก ไม่ใช่เป็นการเล่าโดยตรง เช่น ในเรื่อง “Feu de braise” ผู้เขียนอ้างสถานที่ในเหตุการณ์เพียงว่าเป็นอาคารเก่าหลังหนึ่งใกล้กับโนสต์แซงต์-ชาลปีสที่ปารีส จากนั้นการบรรยายให้ตัวละครคือฟลอริน เดินเข้าไปบนอาคารนั้นห้องน้ำสุดท้าย จะห่างจากความเป็นจริง และเข้าลักษณะแปลง ๆ ที่ชวนให้ผู้อ่านสะตุดใจ เพราะหากมีการเล่นคนตระดับล้วนในห้องที่ฟลอรินกำลังตรงเข้าไปนั้น เหตุใดผู้คนตามชั้นต่าง ๆ จึงจะเข้าไปในห้องน้ำสุดท้ายนี้ อาจสร้างความงุนงงแก่ ผู้อ่าน แต่ก็สร้างความสมจริงได้ในขณะเดียวกัน เพราะผู้อ่านจะเข้าใจได้ในที่สุดว่าในสภาวะภารณ์ที่ตัวละครเผชิญหรือหนกมุ่นอยู่นั้น คือจินตนาการของหญิงสาวกับถูกการรณณ์

นอกจากนี้ การบรรยายเพื่อสร้างบรรยากาศให้เกิดความลึกลับ ความไม่นั่นใจแก่ทั้งตัวละคร และผู้อ่าน โดยใช้การให้เหตุผลที่ขัดแย้งกันเองของตัวละคร ทำให้ปราภรภารณ์ที่เกิดขึ้นนั้นคือเป็นไปได้มาก ขึ้น เพราะเมื่อันเป็นการพยายามหาคำตอบที่เป็นเหตุเป็นผลทางวิทยาศาสตร์ แต่สุดท้ายตัวละครก็ไม่มีคำตอบให้ เช่น ผู้เล่าในเรื่อง “Le Horla” เมื่อเริ่มเล่าเรื่องการแปลง ๆ เช่นหุคหุค ซึ่งเคร้าหาสาเหตุไม่ได้ เขายังคิดว่าเป็นอาการวิตกกังวลทางประสาท จึงไปให้แพทย์รักษา ต่อมามีอุบัติเหตุไม่ได้ เขาหลับเขาเกิดสัญญาณจากตัวเอง ตื่นมาพบว่าไม่ได้ดีขึ้น แต่เมื่อเห็นดอคอกุหลาบที่กิ่งหักออกจากลำต้นได้ เขายังคิดว่าคงตายไป จนเมื่อเข้าพบดอคอกุหลาบทกอยู่จริง ๆ เขายังเริ่มคิดว่าต้องมีคนอื่นที่ม่องไม่เห็น มาครอบงำจิตและวิญญาณเขาไว้ เขายังพยายามจะจับผู้นั้นให้ได้ จนสุดท้ายเขาให้ความเห็นว่า คนหรือ สิ่งของนั้นต้องมาจากต่างถิ่น อาจมากับเรื่องล้าในญี่ปุ่นที่แล่นผ่านหน้าบ้านของตนเองเพื่อจะมาคุกคามชาวโลก จะเห็นว่า ผู้เขียนใช้การบรรยายให้ผู้เล่าพยายามหาเหตุผลทั้งด้านการแพทย์ ทั้งด้านจิตใจ ทั้งด้านพลังลึกลับ จนถึงเหตุผลสุดท้ายที่เข้าใกล้กับวิทยาศาสตร์เข้าไปทุกที ผู้อ่านเองก็ติดตามการหาสาเหตุร่วมกับตัวละคร ไปด้วย ก็ไม่ได้คำตอบชัดเจนว่า สิ่งที่ผู้เล่าเขานานนามว่า “le Horla” นั้นคืออะไร มีอำนาจชั่วร้ายที่ม่องไม่เห็นจริงหรือทุกสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากการความกดดันทางจิตของตัวละครทั้งสิ้น

การบรรยายโดยใช้การสร้างจินตภาพในความคิดของตัวละคร มีผลต่อการสร้างความรู้สึกให้ผู้อ่านคล้อยตาม หรือลังเลว่าเรื่องที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่ ขณะเดียวกันก็สร้างความสร้างกันลัว ซึ่งมีผลlongไปสู่ ความหมายคำความของเรื่อง โดยผู้เขียนอาจใช้การเปรียบเทียบ (*la comparaison*) เช่น ในเรื่อง “Qui sait?” ที่ผู้เล่าเห็นเครื่องเรือนต่าง ๆ เดินออกจากบ้านเมื่อันเป็นสัตว์นานาชนิด ทั้งจะระเจี้ แพะ กระต่าย น้ำ นด

ปลาหมึก หรือโดยการใช้อุปมา (la métaphore) เช่นในเรื่อง “Le diamant” ซึ่งตัวละครสาวหลุคเข้าไปอยู่ในใจกลางเพชร ในนั้นเธอเห็นชายผู้หนึ่งที่เธอบรรยายว่า “...ร่างกายของเขารูปเปล่าชั่นเดียวกัน เธอนั้นมีความงามยิ่งนัก แต่ศรีษะของเขากลับกับสิงโต ผิวนังของเขามีใบหน้าเป็นมันระยับของสีแดงเข้ม แฝงคลาให้กลุ่มท้องประกายสีทองเจิดจรัสงานสายตาไม่อาจสู้แสงได้ ขนของเขารูปเปล่าชั่นเดียวกันก็เลื่อมเป็นมัน เช่นกัน...”¹⁵ เป็นการบรรยายที่ให้ภาพอุปมาชายผู้นั้นดังพญาสิงโตผู้ทรงพลัง ซึ่งพร้อมที่จะเข้าข่ายเป็น การเป็นการสร้างจินตภาพในความคิดคำนึงหรือในสายตาของตัวละคร ที่สร้างความน่ากลัวและความลงตัวแก่ผู้อ่านในขณะเดียวกัน

การใช้ภาษาในการบรรยาย เป็นอีกกลไกหนึ่งที่ผู้เขียนใช้สื่อความกังวล ความไม่แน่ใจของตัวละคร ส่วนใหญ่มักจะอยู่ที่คำกริยา หรือส่วนเสริม เช่นในเรื่อง “Le Horla” ผู้เล่าจึงมองผลกระทบที่ว่างเปล่า ต่อมาเริ่มเห็นภาพสะท้อนของตนเองของมาจากคุณวันที่เหมือนผืนน้ำอยู่ในกระจก ดังที่บรรยายว่า ...“ผู้รู้สึกเหมือนว่า น้ำผืดน้ำกลิ่นได้ชา ๆ ชาจากชาไปขวาแล้วภาพของผู้คนก็ค่อย ๆ ซัดขึ้นทุกวินาที รวมกับว่าสิ่นสุดการบดบังแล้ว สิ่งที่นาบั้งฟูไว้ในน้ำคือเหมือนว่าไม่ได้มีขอบเขตที่จำกัดรูปร่างແนื้อชุดใด ๆ เลย...”¹⁶ คำที่เป็นตัวเออนนั้นสื่อให้ผู้อ่านเชื่อได้ไม่สนิทใจในสิ่งที่ตัวละครเล่า ทำให้เกิดความกังวลข่าว่าตัวละครเห็นจริง ๆ หรือเป็นสิ่งที่เขาคิดว่าเห็น ความกำหนดของเหตุการณ์จึงคงอยู่ชั่นเดียวกับความหมายคุณเครื่องของเรื่อง

อภิปรายและวิจารณ์

ผลการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของลักษณะ “ฟองตาสติก” จากข้อมูลเรื่องสั้นข้างต้น ทำให้ได้พบข้ออธิบายตามทฤษฎีของนักวิชาการตะวันตกว่า เรื่องแนวฟองตาสติกเป็นเรื่องที่มีเหตุการณ์เหนือธรรมชาติเข้ามายึดงั้งที่ปราฏฐานในแก่นเรื่อง แต่ลักษณะพิเศษปกติเหนือธรรมชาตินั้น ต่างจากที่พูดในวรรณกรรมประเพณีไทย นิยาย เพราะในโลกของนิทาน สิ่งทั้งหลายต่าง ๆ ถือเป็นเรื่องปกติ ไม่ทำให้ตัวละครเกิดความคับข้องใจ กังวล แต่เป็นสิ่งที่ช่วยให้เรื่องดำเนินไปสู่จุดหมายของการสร้างสมดุลยก้ำกับชีวิตของตัวละครในนิทาน ส่วนในเรื่องแนวฟองตาสติก เหตุการณ์เหนือธรรมชาตินั้น จะเข้ามายู่ในขัดขวางการดำเนินชีวิตของตัวละคร ก่อให้เกิดความวิตกกังวล หวาดหวั่น สะพรึงกลัวได้ และมักจะบ่งลงในทางเลวร้าย ขยะเดียวกัน เหตุการณ์เหนือธรรมชาติเป็นสิ่งที่ทำให้เรื่องแนวฟองตาสติกน่าสนใจมากขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่สร้างความกลัว ซึ่งความกลัวนี้ก็เป็นผลมาจากการหาสาเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ได้ จึงทำให้เป็นเรื่องที่ไม่ถูกยอมรับคือถูกปฏิเสธในตอนจบ และทำให้ความหมายของเรื่องกลุ่มเกรียงไม่กระจางชั้ด สร้างความลังเลใจแก่ผู้อ่านว่าจะเลือกเชื่อประกายการณ์ที่เกิดขึ้นในทางใด การอ่านเรื่องแนวนี้จึงท้าทายจินตนาการผู้อ่าน ซึ่งน่าจะพยายามมองหาว่า สิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวละครนั้นถูกบิดเบือนมาจากความกลัวลึก ๆ ที่ซ่อนเร้นอยู่ในจิตใจได้หรือไม่ ทั้งนี้โดยอาศัยการวิจารณ์เชิงจิตวิเคราะห์ อันจะช่วยให้เกิดความเข้าใจเรื่องได้ในอีกระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นระดับของการเปลี่ยนแปลงกระบวนการรับรู้ จากจิตใจสำนึกไปสู่จิตสำนึก ผู้อ่านคือผู้ที่จะเข้าใจได้มากกว่าตัวละครถึงสาเหตุของความกลัว ทำให้เรื่องแนวฟองตาสติกไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องขายความสนองใจ

มีข้ออ่านสังเกตในพัฒนาการของสิ่งหนึ่งธรรมชาติที่สร้างลักษณะ “ฟองตาสติก” ในแก่นเรื่องประเททนี้ว่า ในเรื่องสั้นส่วนใหญ่ของคริสตศตวรรษที่ 19 สิ่งหนึ่งธรรมชาติที่เข้ามานั้นเป็นสิ่งที่ตัวละครหรือผู้เขียนข้องปากที่จะรับได้ เพราะสิ่งนั้นไม่ได้มีอยู่ในโลกตามที่มนุษย์เชื่อหรือคุ้นเคย เช่นแก่นเรื่องที่คุณตายกลับนามาอยู่กับคนเป็น แต่ในเรื่องสั้นสมัยปัจจุบัน สิ่งหนึ่งธรรมชาติหรือสิ่งผิดปกติ กลายเป็นสิ่งที่คุ้นเคยกับตัวละครหรือผู้เขียนข้องตึ้งแต่แรกเริ่ม คือเป็นสิ่งที่ไม่ได้สร้างความแปลกใจให้ เช่น การเกิดมาพร้อมด้วยสมองที่เป็นทองคำ อันเป็นแก่นเรื่องของการมีพลังเหนือธรรมชาติ โดยสิ่งผิดปกตินั้นกล้ายเป็นสิ่งปกติที่ทุกคนยอมรับและปรับตัวที่จะอยู่ร่วมด้วย ทำให้เกิดข้อคิดว่า เมื่อเวลาผ่านไป และสังคมเปลี่ยนไป ในเชิงซับซ้อนมากขึ้นมนุษย์เองก็เริ่มตระหนักรู้ว่า สิ่งหนึ่งธรรมชาตินั้นอาจไม่ได้เกิดจากปัจจัยภายนอกหรือเพราความไม่รู้ แต่มนุษย์เองจากภายในเป็นปรากฏการณ์ที่ผิดปกติ และสร้างความโกลาหล วุ่นวายคับข้องใจให้แก่ผู้อยู่รอบข้างได้เช่นกัน

ตัวละครกีองค์ประกอบสำคัญอีกส่วนหนึ่งในเรื่องแนวฟองตาสติก เพราะตัวละครกีองค์คลที่ได้รับผลกระทบจากปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติ และตัวละครที่พบรูปในเรื่องแนวนี้ก็คือบุคคลธรรมชาติที่งดงามได้ในสังคมทั่วไป ทั้งอดีตและปัจจุบัน เพราะวงจรชีวิตของตัวละครที่เกิดขึ้นในช่วงหนึ่งของเรื่องนั้นแสดงถึงสภาพปัจจุหาที่เป็นจริงของมนุษย์ซึ่งบางครั้งก็พบรักกับความกดดันหลายด้านโดยไม่รู้ตัว ตัวละครในเรื่องแนวฟองตาสติกจึงกระทบความรู้สึกผู้อ่านได้สูงด้วยลักษณะของความธรรมชาติที่งดงามที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเรื่องแบบนี้เกิดกับใครก็ได้

เรื่องแนวฟองตาสติก ส่วนใหญ่ใช้การเล่าเรื่องโดยสรรพนามบุรุษที่ 1 เพราะสร้างความใกล้ชิดกับผู้รับฟังหรือผู้อ่านมากกว่าการใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 แต่เมื่ออ่านสังเกตว่าในเรื่องสั้นสมัยใหม่ การใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 เล่าเรื่องในรูปของกระแสความนึกคิดมีมากขึ้นและทำให้ความคุณเครื่องเนื้อเรื่องมีมากขึ้นด้วย เพราะทำให้ผู้อ่านแยกแยะระหว่างส่วนที่เป็นจริงของตัวละครกับปรากฏการณ์ที่เกิดได้ไม่ง่ายนัก ด้วยย่างของเรื่องทำนองนี้ได้แก่ “Feu de braise” “Le sang de l’agneau” “L’éternel retour” และ “A la violette”

กลวิธีการบรรยายโดยเน้นความสมจริงของสถานที่ เวลาของเหตุการณ์ในเรื่อง กีองค์ประกอบที่ช่วยเสริมสร้างลักษณะ “ฟองตาสติก” ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกว่ากำลังดicitตามเรื่องของคนที่มีอยู่ในสังคมจริง ๆ ทำให้การถ่ายทอดเหตุการณ์เหนือธรรมชาติจากมุมมองของตัวละครคุณ่าเชื่อถือได้ รวมถึงการบรรยายที่สร้างบรรยากาศให้เกิดความลังเล ความไม่มั่นใจของตัวละครต่อเหตุการณ์ที่เกิด และการใช้ภาษาที่สื่อถ้อยคำว่า

กล่าวได้ว่า เรื่องสั้นแนวฟองตาสติกนี้สามารถสื่อถึงภาวะซับซ้อนของจิตใจมนุษย์ได้ในหลายมิติและหลายมุมมอง ในการอ่านเรื่องประเททนี้ ประสบการณ์และภูมิภาวะของผู้อ่านค่อนข้างจะมีบทบาทสูงในการเข้าถึงนัยความหมายของเรื่อง

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์จากข้อมูลเรื่องสั้นฝรั่งเศสองนักเขียนหลาย ๆ คน เพราะต้องการคุยกับโครงสร้างโดยรวมของวรรณกรรมแนวพ่องตาสติก จึงอาจยังไม่ครอบคลุมอีกหลายด้าน ทั้งในทางกว้างและทางลึก การศึกษาวิจัยวรรณกรรมแนวนี้ในหัวข้ออื่น ๆ จึงเป็นไปได้และย่อมก่อให้เกิด ประโยชน์แก่การวิจารณ์วรรณกรรม และการเรียนการสอนวรรณคดีในประเทศไทย เช่น การศึกษาเฉพาะ เรื่องสั้นแนวพ่องตาสติกของนักเขียนแต่ละบุคคล เช่น งานของโมปีษองต์ หรือของนักเขียนสมัย ปัจจุบันอย่าง อังเดร ปีแยร์ เดอ มองดิอาร์ก (André Pieyre de Mandiargues) ตลอดจนการศึกษาในแฟ้ม ทริพอลของนักเขียนต่างชาติอย่าง ชอฟมาน หรือเอ็ดการ์ อัลลัน โพ (Edgar Allan Poe) ต่อนักเขียน ฝรั่งเศสรือการศึกษาลักษณะ “พองตาสติก” ในวรรณกรรมไทย ไปจนถึงการศึกษาวรรณกรรมหรือเรื่องสั้น แนวนี้ของฝรั่งเศสเทียบกับของไทยหรือของชาติอื่น เป็นต้น

สรุป

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเรื่องสั้นฝรั่งเศส 55 เรื่องที่เสนอในงานวิจัยนี้เพื่อเป็นแนวทาง ให้เข้าใจและเห็นภาพรวมว่า วรรณกรรมแนวพ่องตาสติกนั้นมีลักษณะอย่างไร กำเนิดและพัฒนาการของ วรรณกรรมแนวนี้คำนับนาร่วม 2 ศตวรรษ พ.ศ. ๗ กับพัฒนาการความเป็นมาของเรื่องสั้นในประเทศฝรั่งเศส แม้ “พองตาสติก” อาจเป็นประเภทของวรรณกรรมที่ไม่ยิ่งใหญ่ เช่นเดียวกับเรื่องสั้นที่อาจเป็นรูปแบบ ของวรรณกรรมที่ด้อยค่ากว่าวนิยาย แต่ทั้งสองสิ่งนี้มีอยู่ในวัฒนธรรมการอ่านของสังคมฝรั่งเศสมามาก รวมทั้งในสังคมอื่น ๆ เช่นสังคมไทยด้วย ทั้งนี้เพราะ “พองตาสติก” เป็นแนววรรณกรรมที่มีเรื่อง ของจินตนาการเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมาก จึงไม่น่าแปลกใจนักหากในอดีต “พองตาสติก” จะเป็นสุ่นข้าว ของวรรณกรรมแนวโน้มองคิด ก่อนที่จะชนชาให้วรรณกรรมแนวอื่น เช่น สันนิษมั่นมาแทนที่และ ห่างหายไปนานพอกว่า ความนิยมวรรณกรรมแนวเซอร์เรียลลิสต์ (le surréalisme) ในคริสตศวรรษที่ 20 มีส่วนช่วยให้นักเขียนบางกลุ่มกลับมาสนใจแนวการเขียนลักษณะ “พองตาสติก” และพัฒนาวรรณกรรม แนวนี้โดยยังคงใช้เรื่องสั้นเป็นสื่อ ทำให้ “พองตาสติก” กล้ายเป็นเหมือนพาหนะในการเดินทางของ นักเขียนตามจินตนาการที่อาจต้องการให้โลกโอน ราบรื่น หรือซับซ้อนอย่างใดก็ได้ เป็นการปลดปล่อย จินตนาการทั้งของตนเองและผู้อ่านได้โดยปลดปล่อย เพราะไม่มีการกระทำที่เกิดขึ้นจริง อนึ่ง มนุษย์ยัง ต้องการเรื่องแนวพองตาสติกเสมอ ทราบเท่าที่ยังมีสิ่งลึกลับอีกมากในจักรวาล หรือแม้แต่ในด้านมนุษย์เอง ที่ปลูกเร้าจินตนาการทั้งของผู้อ่านและผู้เขียนให้เดินทางไปในโลกของวรรณกรรมแนวนี้ด้วยกัน ซึ่งอาจ จะอยู่ในรูปแบบของเรื่องสั้น วนิยาย บทกวีหรือในสื่อประเภทอื่น เช่น ภพยนตร์ ไปจนถึงบันเทิงคดี แนวนิยายวิทยาศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

1. ฤทธิลักษณ์ วรรณศักดิ์วิจารณ์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ, 2524.
2. ชาครัตน์ เบญจกุล. วรรณกรรมฟองดาวศิกข์ของโคลด์ แซนด์เบอร์ต. ว. สมาคมครุภำพฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย, เมษายน-มิถุนายน 2536, 16, 75-40.
3. ชัยวัฒน์ คุประดุจ. นิยายวิทยาศาสตร์: จินดาการไม่จำกัด. ไลก์หนังสือ, กรกฎาคม 2522, 2 (10), 57.
4. ธรรมชาติ ประทีปสิติ. ท่องแคนเนฟนตาซี. โครงการส่งเสริมวรรณกรรมวิทยาศาสตร์-แฟนตาซี. ปัญญาสาม, กรุงเทพฯ, 2537.
5. ธีรา สุขสวัสดิ์ ณ อุบลฯ. วิเคราะห์การใช้ศัพท์วรรณคดีที่เปลี่ยนภาษาไทย. รายงานการวิจัย, คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2534, 100.
6. พุดครี ตามสนันทน์. การศึกษาวิเคราะห์วิจารณ์แก่นเรื่องและแบบการเล่าเรื่องในงานเขียนประเภทเรื่องสั้นของกี๊ เดอ โนปัสของต. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2531.
7. วนิศา วนิจฉัยกุล. จากฝัน...สู่นิรันดร. พิมพ์ครั้งที่ 2. ไอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ, 2529, 750.
8. ศุครัตน์ เศรีวัฒน์. วิพัฒนาการของเรื่องสั้นในเมืองไทยถึงแต่แรกจนถึง พ.ศ.2475. หน่วยศึกษานิเทศ, กรมการพัฒนาคุณภาพ, 2522.
9. Bencharit, J. Le Réel et le Surreal dans l'oeuvre de Claude Seignolle. Thèse (Doctorat) Univ. Paris III, 1991.
10. Bencharit, J. Le Thème du Double dans "Le Galoup" de Claude Seignolle. Autour de la Nouvelle. Naga Press, Bangkok, 1994.
11. Castex, P.G. Le Conte Fantastique en France de Nodier à Maupassant. José Corti, Paris, 1951.
12. Gaillois, R. Anthologie du Fantastique. 2 Vol. Gallimard, Paris, 1977.
13. Jacquemin, G. Littérature Fantastique. Fernand Nathan, Paris, 1974. 10.
14. Malrieu, J. Le Fantastique. Hachette, Paris, 1992.
15. Mandiargues, A. Le Diamant. Feu de Braise. Grasset, Paris, 1959, 173.
16. Maupassant, G. Le Horla. Contes Fantastiques Complets. Marabout, Paris, 1987, 278.
17. Milner, M. Freud et l'interprétation de la Littérature. Société d'édition d'enseignement Supérieur, Paris, 1980.
18. Schneider, M. Histoire de la Littérature Fantastique en France. Fayard, Paris, 1985.
19. Todorov, T. Introduction à la Littérature Fantastique. Editions du Seuil, Paris, 1970.